

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ทวี ทิมชา. พัฒนาการของการประถมศึกษาในประเทศไทย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2523.

นิรมล ศีรณสาร สวัสดิบุตร. ศิลปะศึกษากับครูประถม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศิรณสาร,
2525.

ประคอง กรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
เจริญผล, 2525.

_____. สถิติประยุกต์สำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

ประเสริฐ ศิลรัตน์. การวาดเขียน. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โอ. เอส.
พรินติ้งเฮ้าส์, 2525.

เลิศ อานันทนนะ. ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2518.

_____. ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2523.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. สอนลูกเขียนรูป. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชน, 2520.

วิรุณ ตั้งเจริญ. วิวัฒนาการศิลปะศึกษาและสุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน. รายงาน
การวิจัยกรุงเทพมหานคร ฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
2527.

_____. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิถวัลอาร์ต, 2526.

วิโรจน์ ชาทอง. เทคนิคและวิธีสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2517.

ศึกษาธิการ, กระทรวง.- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

คู่มือครูเกี่ยวกับการสอนลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2525.

อารี รังสินันท์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดธนการพิมพ์,
2527.

เอกสารอื่น ๆ

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. "เอกสารรายชื่อโรงเรียนราษฎร์ในส่วนกลาง
ประเภทสามัญ." กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2529. (อัดสำเนา)

ประภัสร์ นิยมธรรม. "ศิลปะของเด็กเชิงจิตวิทยา" เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 216
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
2523.

ประวิทย์ แซ่เตีย และคณะ. "การสำรวจปัญหาและความต้องการของนักเรียนในระดับประถม
ศึกษาปีที่ 1 - ประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา."
ศึกษาศิลปะ. โครงการทดลองการเรียนการสอนวิชาศิลปะโรงเรียนสาธิตแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์,
2525.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. "ศิลปะกับชีวิตประจำวันของเด็ก." สูจิบัตรการแสดงศิลปะ
เด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขต
เพาะช่าง, (17 - 31 ตุลาคม 2523) : 37-38.

ปิยะชาติ แสงอรุณ. "การพัฒนาการในงานศิลปะของเด็ก." สูจิบัตรนิทรรศการการประกวด
ศิลปะเด็กทั่วประเทศ ในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. ภาควิชาศิลปะศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (3 - 12 กันยายน 2525) : 30.

ฝึกหัดครู, กรม. สถิติปีการศึกษา 2529. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา
กรมการศาสนา, 2529.

- พงษ์เทพ มนัสตรง. "บทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของคนเองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง-" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- ภัทรา สุคนธ์ทรัพย์. "พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมตอนต้นของโรงเรียนประถมสาธิตแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย วิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2504.
- ลัดดา สุวรรณกุล. "พัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- ศิลปกรรมไทย, สมาคม. สัจนิทรรศการแสดงผลงานเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2526. กรุงเทพมหานคร : พายัพออฟเซตพริ้นท์, 2526.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. "ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการสอนศิลปะ." ในเอกสารอบรมสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะของสถานศึกษาฝึกหัดครูทั่วประเทศ. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2515.
- สุรพงศ์ อำพันวงษ์. "เด็กกับภาพเขียน" สัจนิทรรศการแสดงผลงานเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525.
- สันทัต ดัดพันนันทน์. "สำรวจความสามารถในการอ่านภาพของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย." วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2506.
- สำนักการศึกษา, กอง. "สถิติจำนวนนักเรียน ห้องเรียน และภารโรงของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529." กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักการศึกษา, 2529.
- หวน พินธุพันธ์. "การสอนศิลปศึกษาในชั้นประถม." เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 78 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2508.

อิชชา แสงอัสมีย์. "การศึกษาขั้นพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่ได้
รับการสอนศิลปะตามแนวเก่าและแนวใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

อุทัยวรรณ บัวผืน. "การเปรียบเทียบความสามารถทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อย
ปละละเลย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2530.

ภาษาต่างประเทศ

หนังสือ

Anastasi, Anne. Differential Psychology. New York : The Macmillan
Company, 1958.

Eisner, Elliot W. Educating Artistic Vision. New York : The Macmillan
Company, 1972.

Horovitz, Betty Lark, Hilda Lewis and Mark Luca. Understanding
Children's Art for Better Teaching. Columbus, Ohio : Charles
E. Merrill Book, 1976.

Hurlock, Elizabeth B. Child Development. New York : Mc Graw-Hill
Book Company, 1956.

Lowenfeld, Viktor. Creative and Mental Growth. 3rd ed., New York :
The Macmillan Company, Inc., 1957.

Lowenfeld, Viktor and Brittain, W. Lambert. Creative and Mental
Growth. 7th. New York : Macmillan Publishing Co., Inc. 1982.

เอกสารอื่น ๆ

Wall, J. The base line in children's drawings of self and its relationship to aspects of overt behavior. Unpublished doctoral dissertation, The Florida State University, 1959.

מכאמרה

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะและรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจผลงานศิลปะ

1. นายประภาส อึ้งสุวรรณ

อาจารย์สอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โรงเรียน เบญจมิตร

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา 13 ปี สำเร็จการศึกษาศรีศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร

2. นายภาคภูมิ คำรงค์พิทักษ์

อาจารย์สอนศิลปศึกษาในระดับอนุบาลและประถมศึกษา โรงเรียน เบญจมิตร

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ประสบการณ์ในการสอนวิชาศิลปศึกษา 5 ปี สำเร็จการศึกษาศรีศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ นิรมล สวัสดิบุตร
อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร. อำไพ ตีรณสาร
อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ประภาส อึ้งสุวรรณ
อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนเบญจมินทร์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ-
การศึกษาเอกชน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือ

ที่ ทม 0309/๔๖๘

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10500

๑๔ มกราคม 2530

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

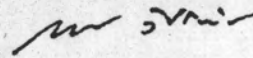
เรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบทดสอบทางศิลปะ
2. รายชื่อโรงเรียน

เนื่องด้วย น.ส.สมสมร ภูประกร นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา กำลังดำเนินการวิจัย เพื่อเสนอ เป็นวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาระดับพัฒนาการทางการวาดภาพ ของนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ นิรมล สวัสดิบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการแจกแบบทดลองทางศิลปะแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียน ในเขตต่าง ๆ ในสังกัดของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมา เพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ น.ส.สมสมร ภูประกร ได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

แผนกมาตรฐานการศึกษา

โทร. 2150895-9

สำนักการศึกษา (กองโรงเรียน โทร. ๘๓๒๐๕๐)

ทท ๑๐๐๓/๖๓/๗

๒๗ มกราคม ๒๕๑๐

ขอความร่วมมือในกาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการเขต บางกะปิ มีนบุรี ปทุมวัน บางขุนเทียน คลองสาน พญาไท และบางกุ่มบูรณะ
 กทม นางสาวสมศรี ภูประกร นิสิตชั้นมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ครอบครัวยุติธรรม
 เก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนงานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ ในโรงเรียนสังกัด
 กรุงเทพมหานคร เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ของงานบริหารงานของนักเรียน
 ประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาและรวบรวมขึ้นพัฒนาการบริหารงานของนักเรียน
 ประถมศึกษา นั้น

สำนักการศึกษาได้พิจารณาลักษณะของงานที่มอบหมายให้ศึกษาในโรงเรียน
 สังกัดกรุงเทพมหานคร จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้โรงเรียนให้ความสะดวกแก่นิสิตต่อไป.

No ๑๒. ๑

(นางสาวสมศรี ภูประกร)
 ๑๑ ผู้ศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 ปฏิบัติงานตามผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ขอรับทราบการดำเนินการ _____ วันที่ _____
 ผู้อำนวยการเขตโรงเรียน _____ วันที่ _____
 ผู้อำนวยการเขตโรงเรียน _____ วันที่ _____
 ผู้อำนวยการเขตโรงเรียน _____ วันที่ _____
 ผู้อำนวยการเขตโรงเรียน _____ วันที่ _____

ภาคผนวก ค

การคำนวณเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล (ตอนที่ ๓)

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการใน
หัวข้อการวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ
6/1 - 7/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สอง

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้วงกลม เป็นสัญลักษณ์ของหัว	2.18	0.93	ปานกลาง
2. มีเส้นยาว เป็นแขน ขา	1.54	0.89	ปานกลาง
* 3. มีลำตัว หน้าตา	2.71	0.45	มาก
รวมเฉลี่ย	2.06	0.94	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ไม่มีระ เียบย	2.00	0.95	ปานกลาง
2. ไม่ได้ใช้ช่องไฟที่แสดงให้ เห็นความ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ	2.18	0.83	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.09	0.89	ปานกลาง

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้สีที่สะดุดตา	1.81	0.83	ปานกลาง
2. ใช้สีไม่สัมพันธ์กับความ เป็นจริง	2.09	0.89	ปานกลาง
* 3. ใช้สีที่ตรงกับความเป็นจริง	1.66	0.47	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.92	0.84	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ไม่มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของ สิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.63	0.77	มาก

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตามเกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการในหัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 7/1 - 9/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สอง

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์ของหัว	2.60	0.80	มาก
2. มีเส้นยาวเป็นแขน ขา	2.20	0.97	ปานกลาง
* 3. มีลำตัว หน้าตา	2.12	0.78	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.34	0.89	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ไม่มีระเบียบ	2.06	0.85	ปานกลาง
2. ไม่ได้ช่องไฟที่แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ	2.20	0.74	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.13	0.80	ปานกลาง

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้สีที่สะกดตา	1.86	0.71	ปานกลาง
2. ใช้สีไม่สัมพันธ์กับความ เป็นจริง	2.06	0.77	ปานกลาง
* 3. ใช้สีที่ตรงกับความเป็นจริง	1.83	0.37	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.94	0.70	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ไม่มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของสิ่ง ต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.80	0.54	มาก

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการใน หัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 9/1 - 12/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สอง

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์ของหัว	2.66	0.74	มาก
2. มีเส้นยาวเป็นแขน ขา	2.33	0.74	ปานกลาง
* 3. มีลำตัว หน้าตา	3.00	0.00	มาก
รวมเฉลี่ย	2.53	0.74	มาก

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ไม่มีระเบียบ	1.83	0.89	ปานกลาง
2. ไม่ได้ใช้ช่องไฟที่แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ	1.83	0.89	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.83	0.89	ปานกลาง

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้สีที่สะกดตา	1.16	0.37	น้อย
2. ใช้สีไม่สัมพันธ์กับความเป็นจริง	1.50	0.50	น้อย
* 3. ใช้สีที่ตรงกับความเป็นจริง	2.00	0.63	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.52	0.60	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ไม่มีการออกแบบเขียนรายละเอียดของ สิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	3.00	0.00	มาก

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการ ใน หัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 6/1 - 7/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สาม

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นและรูปทางเรขาคณิต เป็นสัญลักษณ์แทนส่วนต่าง ๆ	1.00	0.00	น้อย
2. ย้ำให้เห็นส่วนที่สำคัญโดยเขียนให้มีขนาดใหญ่โตเกินขนาดหรือเน้นส่วนนั้นให้เด่นชัด หรืออาจจะไม่เขียนภาพหรือคัดส่วนที่เห็นว่าไม่สำคัญทิ้งเสีย	1.00	0.00	น้อย
*3. เขียนแสดงเสื้อผ้า	1.00	0.00	น้อย
รวม เฉลี่ย	1.66	0.94	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นฐานซึ่งอาจจะมีทั้งนอน เียง ขึ้นหรือโค้ง หรืออาจใช้ขอบกระดาษล่างแทน เส้นฐาน	2.00	1.00	ปานกลาง
2. เขียนทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมพันธ์กันลงบนเส้นฐานในลักษณะคั่งได้ฉาก	2.50	0.50	ปานกลาง
3. ยังจัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กันไม่ได้	2.00	0.00	ปานกลาง
*4. เขียนภาพแบบพิกกลาง หรือภาพแบบมองทะลุเห็นภายใน	1.00	0.00	น้อย
รวม เฉลี่ย	2.00	0.75	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้สีตรงตามวัตถุ	2.50	0.50	ปานกลาง
2. ใช้สีในการระบายวัตถุชนิดเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์อย่างไร	3.00	0.00	มาก
*3. ใช้สีแตกต่างกันในการระบายวัตถุ ชนิดเดียวกันที่อยู่ในสภาพการณ์ ต่างกัน	-	-	-
* 4. ใช้สีตามใจชอบ	2.00	0.00	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.60	0.48	มาก

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ไม่มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของ สิ่งต่าง ๆ ที่วัดตามความเหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.00	1.00	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตามเกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการ ในหัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 7/1 - 9/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สาม

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นและรูปทาง เรขาคณิต เป็นสัญลักษณ์แทนส่วนต่าง ๆ	1.81	0.90	ปานกลาง
2. ย้ำให้เห็นส่วนที่สำคัญโดย เขียนให้มีขนาดใหญ่โต เกินขนาดหรือ เน้นส่วนนั้นให้เด่นชัด หรืออาจจะไม่เขียนภาพหรือตัดส่วนที่เห็นว่าไม่สำคัญทิ้งเสีย	1.71	0.79	ปานกลาง
* 3. เขียนแสดง เลือผ้า	2.30	0.77	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	1.94	0.86	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นฐาน ซึ่งอาจจะมีทั้งนอน เียงขึ้น หรือโค้ง หรืออาจใช้ขอบกระดาษล่างแทนเส้นฐาน	2.29	0.73	ปานกลาง
2. เขียนทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมพันธ์กันลงบนเส้นฐานในลักษณะตั้งได้จาก	2.37	0.68	ปานกลาง
3. ยังจัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กันไม่ได้	2.12	0.74	ปานกลาง
* 4. เขียนภาพแบบพับกลางหรือภาพแบบมองทะลุเห็นภายใน	1.82	0.74	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	2.21	0.73	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้สีตรงตามวัตถุ	1.70	0.69	ปานกลาง
2. ใช้สีในการระบายวัตถุชนิดเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์อย่างไร	1.83	0.78	ปานกลาง
*3. ใช้สีแตกต่างกันในการระบายวัตถุ ชนิดเดียวกันที่อยู่ในสภาพการณ์ ต่างกัน	1.00	0.00	น้อย
*4. ใช้สีตามใจชอบ	2.14	0.65	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.86	0.74	ปานกลาง
* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้			
การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ไม่มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของ สิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.40	0.75	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการ
ในหัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ
9/1 - 12/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สาม

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นและรูปทรง เรขาคณิต เป็น สัญลักษณ์แทนส่วนต่าง ๆ	2.08	0.93	ปานกลาง
2. ย้ำให้เห็นส่วนที่สำคัญโดยเขียนให้มี ขนาดใหญ่โต เกินขนาดหรือ เน้นส่วน นั้นให้เด่นชัด หรืออาจจะไม่เขียนภาพ หรือตัดส่วนที่เห็นว่าไม่สำคัญทิ้ง เสีย	1.44	0.63	น้อย
*3. เขียนแสดง เลือผ้า	2.22	0.79	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	1.90	0.86	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นฐานซึ่งอาจจะมีทั้งนอน เียง ขึ้นหรือโค้งหรืออาจใช้ขอบกระดาษ ล่างแทน เส้นฐาน	2.40	0.80	ปานกลาง
2. เขียนทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมพันธ์กันลงบน เส้นฐานในลักษณะตั้งได้ฉาก	2.52	0.69	มาก
3. ยังจัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กัน ไม่ได้	1.84	0.61	ปานกลาง
*4. เขียนภาพแบบทึบกลางหรือภาพแบบ มองทะลุเห็นภายใน	2.00	0.89	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	2.23	0.77	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้สีตรงตามวัตถุ	1.84	0.67	ปานกลาง
2. ใช้สีในการระบายวัตถุชนิดเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์อย่างไร	1.80	0.56	ปานกลาง
3. ใช้สีแตกต่างกันในการระบายวัตถุ ชนิดเดียวกันที่อยู่ในสภาพการณ์ ต่างกัน	-	-	-
* 4. ใช้สีตามใจชอบ	1.85	0.51	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	1.82	0.60	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ไม่มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของ สิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.24	0.70	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการ ในหัวข้อการวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 12/1 - 14/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สาม

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นและรูปทาง เรขาคณิต เป็นสัญลักษณ์แทนส่วนต่าง ๆ	2.00	0.81	ปานกลาง
2. ย้ำให้เห็นส่วนที่สำคัญโดย เขียนให้มีขนาดใหญ่โต เกินขนาดหรือ เน้นส่วนนั้นให้เด่นชัดหรืออาจจะไม่เขียนภาพหรือตัดส่วนที่เห็นว่าไม่สำคัญทิ้ง เสีย	1.66	0.94	ปานกลาง
* 3. เขียนแสดง เสื้อผ้า	2.00	0.81	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	1.88	0.87	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นฐานซึ่งอาจจะมืทั้งนอน เียงขึ้นหรือ โค้ง หรืออาจใช้ขอบกระดาษล่างแทน เส้นฐาน	1.66	0.47	ปานกลาง
2. เขียนทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมพันธ์กันลงบนเส้นฐานในลักษณะคิงได้ฉาก	1.66	0.47	ปานกลาง
3. ยังจัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กันไม่ได้	2.33	0.47	ปานกลาง
* 4. เขียนภาพแบบพนักกลาง หรือภาพแบบมองทะลุเห็นภายใน	-	-	-
รวม เฉลี่ย	1.88	0.56	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้สีตรงตามวัตถุ	2.00	0.00	ปานกลาง
2. ใช้สีในการระบายวัตถุชนิดเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์อย่างไร	2.00	0.00	ปานกลาง
*3. ใช้สีแตกต่างกันในการระบายวัตถุ ชนิดเดียวกันที่อยู่ในสภาพการณ์ ต่างกัน	-	-	-
*4. ใช้สีตามใจชอบ	-	-	-
รวม เฉลี่ย	2.00	0.00	ปานกลาง

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ไม่มีการออกแบบเขียนรายละเอียดของ สิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.66	0.47	มาก

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตามเกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการในหัวข้อการวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 7/1 - 9/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สี่

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นอื่น ๆ เพิ่มเติมจากเส้นและรูปทางเรขาคณิตใกล้เคียงความเป็นจริง	2.71	0.58	มาก
2. เน้นความแตกต่างระหว่างเพศโดยเฉพาะเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายแบบผม	2.85	0.51	มาก
3. ท่าทางหรือการเคลื่อนไหวของร่างกายแข็งกระด้างผิดธรรมชาติ	2.35	0.81	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	2.64	0.68	มาก

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. วาดภาพบนพื้นราบได้	2.57	0.62	มาก
2. มีการเหลื่อมบังกันระหว่างสิ่งที่วาดขึ้น	2.42	0.72	ปานกลาง
3. ระยะระหว่างวัตถุที่วาดยังไม่มีความสัมพันธ์กัน	1.35	0.61	น้อย
รวม เฉลี่ย	2.11	0.85	ปานกลาง

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ใช้สีที่สัมพันธ์กับเรื่องที่แสดงในภาพหรือตามสภาพของวัตถุ	2.50	0.50	ปานกลาง

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
มีการออกแบบเขียนรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.57	0.49	มาก

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสิน ชั้นพัฒนาการใน หัวข้อการวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 9/1 - 12/0 ปี ในชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สี่

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นอื่น ๆ เพิ่ม เติมจากเส้นและรูป ทางเรขาคณิตใกล้เคียงความเป็นจริง	2.72	0.50	มาก
2. เน้นความแตกต่างระหว่างเพศโดย เฉพาะเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย แบบผม	2.29	0.78	ปานกลาง
3. ท่าทางหรือการ เคลื่อนไหวของ ร่างกายแข็งกระด้างผิดธรรมชาติ	2.03	0.67	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	2.35	0.72	ปานกลาง

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. วาดภาพบนพื้นราบได้	2.51	0.61	มาก
2. มีการ เหลื่อมบังกันระหว่างสิ่งที่วาดขึ้น	2.14	0.76	ปานกลาง
3. ระยะระหว่างวัตถุที่วาดยังไม่มีความ สัมพันธ์กัน	1.47	0.63	น้อย
รวม เฉลี่ย	2.04	0.80	ปานกลาง

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ใช้สีที่สัมพันธ์กับ เรื่องที่แสดงในภาพหรือ ความสภาพของวัตถุ	2.20	0.62	ปานกลาง

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของสิ่ง ค้าง ๆ ที่วาดตามความ เหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	2.09	0.72	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการใน
หัวข้อการวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ
12/1 - 14/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สี่

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นอื่น ๆ เพิ่มเติมจากเส้นและรูป ทาง เรขาคณิตใกล้ เคียงความ เป็นจริง	2.77	0.49	มาก
2. เน้นความแตกต่างระหว่างเพศโดย เฉพาะ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย แบบหม	1.89	0.85	ปานกลาง
3. ท่าทางหรือการ เคลื่อนไหวของ ร่างกายแข็งกระด้างผิดธรรมชาติ	2.15	0.55	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	2.27	0.74	ปานกลาง
การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. วาดภาพบนพื้นรวมได้	2.36	0.66	ปานกลาง
2. มีการ เหลื่อมบังกันระหว่างสิ่งที่วาดขึ้น	1.77	0.67	ปานกลาง
3. ระยะระหว่างวัตถุที่วาดยังไม่มีความ สัมพันธ์กัน	1.75	0.62	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	1.97	0.71	ปานกลาง
การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ใช้สีที่สัมพันธ์กับ เรื่องที่แสดงในภาพหรือ ตามสภาพของวัตถุ	2.03	0.52	ปานกลาง
การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของสิ่ง ต่าง ๆ ที่วาดตามความ เหมาะสมกับ ลักษณะของสิ่งนั้น ๆ	1.80	0.57	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการ ใน หัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 9/1 - 12/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่ห้า พวกเขาทำตาม เห็น (visually minded)

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นเขียนรูปร่างตรงตามความเป็นจริง	2.85	0.34	มาก
2. มีส่วนสัดของร่างกายเหมือนจริง	2.85	0.34	มาก
3. มีข้อต่อระหว่างส่วนประกอบของร่างกาย	2.50	0.50	ปานกลาง
4. มีท่าทาง การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามความเป็นจริง	2.28	0.45	ปานกลาง
5. มีรอยย่น รอยพับของเสื้อผ้าตามอาการเคลื่อนไหว	1.14	0.34	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.32	0.75	ปานกลาง

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. สามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุในภาพได้	2.78	0.41	มาก
2. รู้จักใช้ช่องไฟในลักษณะที่เป็นสามมิติแสดงออกโดยลดขนาดของวัตถุตามระยะใกล้ไกลเขียนแสงและเงาตามที่เห็น	2.71	0.45	มาก
3. รู้จักใช้เส้นระดับ	2.64	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย	2.71	0.45	มาก

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ใช้สี เข้ากับธรรมชาติตามลำดับระยะทางและตามความรู้สึก	2.21	0.41	ปานกลาง

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
มีการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของภาพ เหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้นทางการใช้ประโยชน์และสวยงามด้วย	2.78	0.41	มาก

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการ ในหัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 12/1 - 14/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่ห้า พวกเขาทำตาม เห็น (visually minded)

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. ใช้เส้นเขียนรูปร่างตรงตามความเป็นจริง	2.59	0.49	มาก
2. มีส่วนลัดของร่างกายเหมือนจริง	2.68	0.46	มาก
3. มีข้อต่อระหว่างส่วนประกอบของร่างกาย	2.50	0.65	ปานกลาง
4. มีท่าทาง การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามความเป็นจริง	2.22	0.59	ปานกลาง
5. มีรอยย่น รอยพับของเสื้อผ้าตามอาการเคลื่อนไหว	1.36	0.56	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.27	0.73	ปานกลาง

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. สามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุในภาพได้	2.72	0.44	มาก
2. รู้จักใช้ช่องไฟในลักษณะที่เป็นสามมิติแสดง ออกโดยลดขนาดของวัตถุตามระยะใกล้ ไกล เขียนแสงและเงาตามที่เห็น	2.54	0.58	มาก
3. รู้จักใช้เส้นระดับ	2.68	0.46	มาก
รวมเฉลี่ย	2.65	0.50	มาก

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ใช้สี เข้ากับธรรมชาติตามลำดับระยะทางและ ตามความรู้สึก	2.31	0.76	ปานกลาง

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
มีการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของภาพ เหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้นทางการ ใช้ประโยชน์และสวยงามด้วย	2.68	0.55	มาก

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตาม เกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการใน หัวข้อ การวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 9/1 - 12/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่ห้า พวกเขาทำตามคิด (non-visually minded)

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. วาดส่วนสำคัญของภาพ เกินความจริง	3.00	0.00	มาก
2. ใช้เส้นเขียนรูปร่างตรงตามความจริง	3.00	0.00	มาก
3. มีส่วนลัดของร่างกาย เหมือนจริง	2.75	0.43	มาก
4. มีข้อต่อระหว่างส่วนประกอบของร่างกาย	2.25	0.43	มาก
5. มีท่าทาง การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตาม ความเป็นจริง	1.25	0.43	น้อย
6. มีรอยย่น รอยพับของเสื้อผ้าอาการ เคลื่อนไหว	1.25	0.43	น้อย
รวม เฉลี่ย	2.25	0.82	ปานกลาง

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
1. สามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุใน ภาพได้	2.75	0.43	มาก
*2. ใช้เส้นฐานในลักษณะการแสดงออกด้วย ความรู้สึกนึกคิดที่สูงขึ้นไป	2.50	0.50	ปานกลาง
รวม เฉลี่ย	2.62	0.48	มาก

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ใช้สีสัมพันธ์กับ เรื่องของภาพไม่เป็นไปตาม ธรรมชาติ	1.87	0.59	ปานกลาง

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
มีการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่งส่วน ต่าง ๆ ของภาพ เหมาะสมกับลักษณะของสิ่ง นั้นทางการใช้ประโยชน์และสวยงามด้วย	2.25	0.66	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตรงตามเกณฑ์การตัดสินขั้นพัฒนาการในหัวข้อการวาดรูปคน การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบของกลุ่มนักเรียนอายุ 12/1 - 14/0 ปี ในขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่ห้า พวกเขาทำตามคิด (non-visually minded)

การวาดรูปคน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตามเกณฑ์
1. วาดส่วนสำคัญของภาพ เกินความจริง	2.93	0.24	มาก
2. ใช้เส้นเขียนรูปร่างตรงตามความจริง	2.86	0.33	มาก
3. มีส่วนลึศของร่างกาย เหมือนจริง	2.46	0.49	ปานกลาง
4. มีข้อต่อระหว่างส่วนประกอบของร่างกาย	2.20	0.40	ปานกลาง
5. มีท่าทาง การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตาม ความเป็นจริง	1.20	0.54	น้อย
6. มีรอยย่น รอยพับของเสื้อผ้าตามอาการ เคลื่อนไหว	1.06	0.24	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.12	0.84	ปานกลาง

การใช้ช่องไฟ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตามเกณฑ์
1. สามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุใน ภาพได้	2.86	0.33	มาก
* 2. ใช้เส้นฐานในลักษณะการแสดงออกด้วย ความรู้สึกนึกคิดที่สูงขึ้นไป	2.33	0.59	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.60	0.55	มาก

* หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้

การใช้สี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
ใช้สีสัมพันธ์กับ เรื่องของภาพไม่เป็นไปตาม ธรรมชาติ	1.93	0.57	ปานกลาง

การออกแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมายตรงตาม เกณฑ์
มีการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่งส่วน ต่าง ๆ ของภาพเหมาะสมกับลักษณะของสิ่ง นั้นทางการใช้ประโยชน์และสวยงามด้วย	2.26	0.44	ปานกลาง

ภาคผนวก ง

ขั้นพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld)

แบบตรวจขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพ

ขั้นพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld)

1. ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 2 - 4 ปี เด็กที่อยู่ในขั้นนี้ยังมองไม่เห็นว่าการขีดเขียนคืออะไร ยังใช้ความสนุกสนานในการเคลื่อนไหวร่างกาย ความสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่กระบวนการมากกว่าความสำเร็จ เด็กยังไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของมือกับเครื่องมือได้ถูกต้อง เด็กแสดงออกด้วยการใช้มือป้ายหรือละเลงสิ่งทีละอะทะอะ โคลน น้ำ ฯลฯ หรือเด็กอาจขีดเป็นเส้นที่ขาด ๆ วั้น ๆ ไม่เป็นรูปร่างอะไรทั้งนั้น เด็กไม่อาจลากเส้นจากซ้ายไปขวา หรือบนมาล่าง เส้นต่าง ๆ จากการขีดเขียนของเด็กแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวที่ไม่มีการควบคุมทางร่างกาย แต่การขีดเขียนเช่นนี้จะไม่อยู่ในลักษณะเดิมตลอดไปจนถึงอายุสี่ปี หากแต่มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น เป็นลำดับขั้น ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะคือ

ก. ขีดเขียนอย่างไม่มีระเบียบ (disordered scribbling) เป็นการขีดเขียนอย่างไม่มีจุดหมาย เส้นที่ได้จึงยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ

ข. ขีดเขียนอย่างมีการควบคุม (controlled scribbling) หลังจากเด็กขีดเขียนประมาณ 6 เดือน เด็กเริ่มจะบังคับการเคลื่อนไหวแขนของตนและสนุกกับการพัฒนาการเคลื่อนไหวของตนเองเป็นอย่างมาก ประสาทคาบมือเริ่มสัมพันธ์กัน สามารถควบคุมสายตาในงานที่ทำได้ เด็กเริ่มมีความเชื่อมั่นในการลากเส้นได้อย่างชำนาญ ในระยะนี้เส้นที่เกิดในระยะขีดเขียนจะ เปลี่ยน เป็น เส้นโค้ง เส้นตรงในแนวตั้งและแนวนอน หรือลากเป็นวงกลมได้

ค. ให้ชื่อรอยขีดเขียน (naming of scribbling) เมื่อเด็กอายุใกล้ 4 ปี ถ้าคอยสังเกตจะพบว่ามียวันหนึ่งที่เด็กเริ่มเล่าเรื่อง หรือพูดอธิบายภาพไปด้วยในขณะที่กำลังขีดเขียน เช่น "นี่แม่ นี้น้อง" หรือ "พี่กลับจากโรงเรียน" ฯลฯ ถึงแม้จะไม่เป็นรูปร่างอย่างที่เด็กพูดเลย แต่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป การที่เด็กให้ชื่อรอยขีดเขียนของตน แสดงว่าเด็กบรรลุขั้นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่ง กล่าวคือ ความนึกคิดในทางการเคลื่อนไหว (kinesthetic thinking) ของเด็กได้เปลี่ยนมาเป็นการคิดคำนึง (imaginative thinking) ที่เกี่ยวกับภาพโดยสมบูรณ์

2. ขั้นก่อนวาดภาพที่เป็นเรื่องราว (The Preschematic Stage) ขั้นนี้ เด็กจะมีอายุประมาณ 4 - 7 ปี เป็นขั้นที่เกี่ยวกับการเขียนภาพในขั้นขีดเขียนไปสู่การเขียนหรือสร้างให้ปรากฏภาพและรูปร่าง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาพที่คนเขียนกับความจริงของโลกภายนอก ซึ่งจะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ตามขึ้นอายุและวุฒิภาวะของเด็ก

ลักษณะภาพวาดของเด็กตั้งแต่พัฒนาการขั้นนี้ อาจสังเกตได้ง่ายจากส่วนประกอบในภาพคือ ลักษณะรูปคน (human figure) การใช้ช่องไฟ (space) การใช้สี (color) และการออกแบบ (design) สำหรับขั้นนี้ภาพที่เด็กวาดจะมีลักษณะองค์ประกอบดังนี้

ก. การวาดรูปคน เขียนวงกลม เป็นสัญลักษณ์ของหัว มีเส้นยาวเป็นแขนหรือขาในระยะต้น ๆ แต่ภายหลังจะแสดงออกเป็นลำตัว หน้าตา เพิ่มขึ้น แต่เส้นที่เขียนยังเป็นเพียงสัญลักษณ์ของส่วนนั้น ๆ

ข. กาวใช้ช่องไฟ ไม่มีระเบียบ เด็กไม่เข้าใจว่าควรเขียนรูปนั้นตรงไหนจึงจะเหมาะ ที่ใดมีช่องว่างเด็กก็จะเขียนสิ่งต่าง ๆ ลงไป เด็กไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยนึกถึงช่องไฟ สิ่งที่เด็กเขียนลงในภาพจึงมักกระจัดกระจายไม่มี ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ค. การใช้สี เด็กจะใช้สีตามอารมณ์ การใช้สียังไม่มี ความเกี่ยวข้อง โดด ๆ ระหว่างสีที่เด็กใช้เขียนภาพกับสีของวัตถุที่เด็กเห็นจริง ๆ สีใดสะดุดตาหรือเด็กชอบ สีใดก็ใช้สีนั้น ไม่สัมพันธ์กับความ เป็นจริง แต่บางครั้งเด็กอาจใช้สีใดสีหนึ่งตรงกับความเป็นจริงได้เหมือนกัน เมื่อสีของวัตถุนั้นประทับใจเด็ก

ง. กาวออกแบบ เด็กยังไม่มี ความเข้าใจในการออกแบบ จึงยังไม่มี การออกแบบในขั้นนี้

3. ขั้นการวาดภาพได้เป็นเรื่องราว (The Schematic Stage) เด็กที่อยู่ในขั้นนี้มีอายุประมาณ 7 - 9 ปี เด็กจะมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น รู้จักนำตนเองเข้าไปสัมพันธ์กับคนอื่น อันเป็นประสบการณ์ที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานของการใช้ช่องไฟ เนื่องจากเด็กเกิดความเข้าใจว่าภาพที่ตนเขียนควรวางอยู่ที่ใดและมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพียงใด ฉะนั้นภาพของเด็กในขั้นนี้จึงมีลักษณะการใช้ช่องไฟต่างจากขั้นก่อนวาดภาพที่เป็นเรื่องราว เด็กจะไม่คิดว่า "นี่คือต้นไม้ นี่คือนี่คือรถยนต์" เป็นอย่าง ๗ ไปโดยไม่นำมาเกี่ยวข้องกัน แต่เด็กจะคิดว่า "ฉันอยู่บนพื้น หน้างอกบนพื้น โคลนอยู่บนพื้น เราทั้งหมดอยู่บนพื้น" ความรู้สึกตัวที่สำคัญอันดับแรกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ทำให้เด็กแสดงออกโดยใช้สัญลักษณ์ที่เรียกว่า เส้นฐาน (base line)

การเขียนเส้นฐานนั้นเป็นสากล และถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กเช่นเดียวกับการวิ่งและการกระโดด ในการศึกษาภาพวาดกว่า 5,000 ภาพ ปรากฏว่ามีเด็ก 3 ขวบเพียงร้อยละ 1 ที่วาดเส้นฐาน ในเด็ก 6 ขวบบมีเด็กที่วาดเส้นฐานมากกว่าที่ไม่วาด และเด็ก 8 ขวบร้อยละ 96 วาดเส้นฐานลงในภาพของตน (Wall, 1959) บางทีเด็กก็ถือเอาขอบล่างของแผ่นกระดาษแทนเส้นฐาน ในภาพหนึ่งอาจมีเส้นฐานหลายเส้น เมื่อผู้เขียนต้องการแสดงเหตุการณ์มากกว่าหนึ่งอย่าง กล่าวคือ เหตุการณ์หนึ่งก็อยู่บนเส้นฐานเส้นหนึ่ง บางทีเส้นฐานอาจเป็นเส้นโค้ง เช่น ภาพภูเขา แต่ไม่ว่าเส้นฐานนี้จะอยู่ในแนวนอน เียงขึ้น หรือลาดลงก็ตาม ทุกสิ่งบนเส้นฐานมักจะอยู่ในลักษณะตั้งฉากกับเส้นฐานเสมอ

นอกจากนั้น เด็กยังมัก เขียนภาพที่เรียกว่า ภาพแบบมองทะลุ เห็นภายใน (X-ray) ซึ่งเป็นภาพที่แสดงให้เห็นความรู้ ประสบการณ์ของตนเองมากกว่าความเป็นจริง ตามธรรมชาติ เด็กต้องการแสดงออกซึ่งสิ่งทั้งหมดที่ตนคิดว่าจะต้องมีอยู่ในภาพ ฉะนั้นเด็ก จึงพยายาม เขียนลงทั้งหมดตามที่คิดไว้โดยไม่คิดถึงเหตุผลใด ๆ เช่น การเขียนภาพบ้าน เด็กจะเขียนให้เห็นห้องต่าง ๆ คลอดจน คน และเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่อยู่ในห้อง เหล่านั้น คล้ายกับว่าฝายบ้านมีลักษณะโปร่งใส คนข้างนอกสามารถมองทะลุเข้าไปได้ตลอด ทั้งนี้เพราะ เด็กต้องการแสดงถึงส่วนหรือสิ่งต่าง ๆ ทั้งนอกบ้านและภายในบ้าน แต่เด็กกำลังมุ่งอยู่กับ สิ่งต่าง ๆ ภายในบ้าน ซึ่งเด็กเห็นว่าสำคัญกว่าสิ่งที่อยู่ภายนอก เด็กจึงลืมสิ่งที่อยู่ภายนอก เสีย แต่ถ้าเด็กเห็นว่าส่วนต่าง ๆ ภายนอกมีความหมายสำหรับตนแล้ว เด็กก็จะเขียนทั้ง ส่วนภายในและภายนอกปะปนกัน ภาพอีกแบบหนึ่งที่เด็กเขียนก็คือ ภาพแบบพิบกลาง เนื่องจาก เด็กยัง เห็นตนเองมีความสำคัญอยู่จึงถือตนเองเป็นศูนย์กลางและสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ เข้า กับตน (egocentric) ลักษณะของภาพคล้ายกับว่าพิบกระดาศเป็นสองตอน และใช้รอยพิบ เป็นประหนึ่ง เส้นกั้นกลางหน้ากระดาศ ภาพที่เขียนคั้งฉากกับเส้นฐานซึ่งอยู่สองข้างของรอยพิบ ข้างละ เส้น สิ่งที่เด็กวาดลงบนเส้นฐาน เส้นบนมีลักษณะหัวคั้ง แต่สิ่งที่เด็กวาดลงบนเส้นฐาน เส้นล่างมีลักษณะหัวกลับ

สำหรับการใช้สีนั้น เด็กค้นพบเองตามธรรมชาติว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างสี กับวัตถุ ไม่ใช่เป็นการเลือกตามอารมณ์อีกแล้ว เด็กจะระบายสีหรือใช้สีซ้ำ ๆ กัน เด็ก เริ่มพัฒนาความสามารถที่จะจัดประเภทรวมสิ่งต่าง ๆ เข้าเป็นพวก และสรุปเขียนแบบ ประสบการณ์ว่า "ห้องฟ้าสีอะไร?" "ห้องฟ้าสีน้ำเงิน" "ห้องสีอะไร?" "ห้องสีเขียว" เด็กจะระบายสีวัตถุชนิดเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์อย่างไร แต่เด็กบางคนมีความ เข้าใจและเห็นความสำคัญของสภาพการณ์ เด็กก็จะใช้สีระบายวัตถุชนิดเดียวแต่แตกต่างกันไป ตามสภาพการณ์ ส่วนการออกแบบเด็กในขั้นนี้จะยังไม่รู้จักการออกแบบที่แท้จริง แต่จะวาด รูปร่างลักษณะต่าง ๆ ได้จากการเขียนซ้ำ ๆ จนได้รูปร่างลักษณะที่ตนพอใจ

ลักษณะภาพวาดของเด็กในขั้นนี้ โดยทั่วไปจะสังเกตได้จากส่วนประกอบใน ภาพได้ ดังนี้

ก. การวาดรูปคน ใช้เส้นและรูปร่าง เช่น เส้นคิง เส้นเอียง รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม ฯลฯ และอาจจะแสดงเสื้อผ้าด้วย เส้นเหล่านี้เป็นเพียงสัญลักษณ์แทนส่วนต่าง ๆ แต่ถ้าแยกออกต่างหากแล้วจะไม่มี ความหมาย กล่าวคือ จะไม่มีลักษณะใดที่เหลือแสดงให้เห็นว่าเป็น แขน ขา หัว ฯลฯ นอกจากนั้นส่วนที่สำคัญ ๆ ในความคิดของเด็ก เด็กจะเขียนให้มีขนาดใหญ่โตเกินความจริง หรือ เน้นส่วนนั้น ๆ ให้เด่นชัด หรืออาจจะไม่เขียนภาพหรือตัดส่วนที่เห็นว่าไม่สำคัญทิ้งเสีย

ข. การใช้ช่องไฟ ใช้เส้นฐานซึ่งอาจจะมีทั้งนอน เอียงขึ้น หรือโค้ง เด็กจะเขียนทุกอย่างที่สัมพันธ์กันลงบนเส้นฐานในลักษณะดังได้จาก เด็กอาจใช้ขอบกระดาษล่างแทนเส้นฐานในบางครั้ง นอกจากนี้เด็กมักกำหนดให้ขอบกระดาษด้านบน เป็นเขตของท้องฟ้าและดวงอาทิตย์ ซึ่งจะคงอยู่สูงกว่าสิ่งอื่น ๆ ทั้งหมด ยังจัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กันไม่ได้ บางทีเขียนภาพแบบมองทะลุเห็นภายใน และบางทีเป็นภาพแบบพิกกลาง

ค. การใช้สี เด็กจะใช้สีตรงตามวัตถุ เรียกว่า objective color เนื่องจากเด็กรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสีกับวัตถุ แต่จะใช้สีนั้นตลอดไปไม่ว่าภาพที่วาดจะอยู่ในสภาพการณ์อย่างไร เช่น ใบไม้ แม้จะร่วงแล้วเด็กก็ยังระบายสีเขียวอยู่ ท้องฟ้าจะต้องเป็นสีฟ้าหรือสีน้ำเงินเสมอไม่ว่าฝนจะตกหรือแดดจะออก บางทีก็เปลี่ยนไปได้เมื่อเด็กมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประสบการณ์ในเรื่องนี้โดยเฉพาะ เช่น ใ้ใบไม้ที่ร่วงแล้วเป็นสีเหลืองหรือน้ำตาล

ง. การออกแบบ ยังไม่มีการออกแบบ เพราะเด็กยังไม่มี ความเข้าใจ ในด้านนี้ รูปร่างลักษณะต่าง ๆ ได้จากการเขียนซ้ำ ๆ จนได้รูปร่างลักษณะที่ตนพอใจ

4. ขั้นเริ่มการเขียนรูปร่างของจริง (Dawning Realism) เด็กที่อยู่ในขั้นนี้จะมีอายุประมาณ 9-12 ปี การเขียนรูปร่างของจริงในขั้นนี้มีได้หมายถึงการวาดรูปจากสิ่งที่เป็นของจริงโดยตรง แต่หมายถึงการวาดรูปจากประสบการณ์ที่ผู้วาดมีต่อสิ่งใดโดยเฉพาะ เด็กในระยะนี้อยู่ในวัยที่มีความรู้สึกแบ่งแยกเพศ สนใจแต่ในหมู่เพื่อนเพศเดียวและวัยเดียวกันกับตน เริ่มมีความต้องการอยู่ในสังคมอย่างอิสระ อยากแสดงอะไรที่เป็นตัวของตัวเอง ความเกี่ยวข้องร่วมมือกับผู้ใหญ่มีน้อยลง เด็กเริ่มมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างเพศ เด็กหญิงเริ่มสนใจและเอาใจใส่ในการแต่งกายและชอบงานรื่นเริงต่าง ๆ เด็กผู้ชายชอบการชุมนุมกัน เช่น การเดินทางไกล และการดึงค่ายพักแรม

การเขียนภาพโดยอาศัยแค่เส้นเรขาคณิตไม่เพียงพอต่อการจำแนกให้เห็น เป็นหญิงหรือชาย โดยเฉพาะการเน้นในเครื่องแต่งกายคือ เสื้อผ้า เครื่องประดับหรือ เครื่องแบบต่าง ๆ เด็กจึงต้องใช้เส้นอื่น ๆ ช่วยให้การแสดงออกสัมพันธ์กับธรรมชาติ และ สิ่งอื่น ๆ มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของเด็กในระยะนี้ค่อนข้างจะฉับพลัน เด็กเป็นจำนวน ไม่น้อยที่ขาดความร่วมมือกับผู้ใหญ่หรือครูผู้สอน มักจะจัดระยะของวัตถุในภาพวาดของคนให้ สัมพันธ์กันไม่ได้ จากการทดลองของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) กับเด็กวัยนี้ 400 คน โดยให้เขียนคนเก็บลูกแอปเปิ้ล ปรากฏว่าเด็กร้อยละ 43.4 ไม่ สามารถเขียนมือให้จับที่ลูกแอปเปิ้ลได้ คงเขียนแต่เพียงมือยื่นออกไปเฉย ๆ ไม่ตะต้อง ลูกแอปเปิ้ลเลย แสดงว่าเด็กไม่สามารถจัดระยะของมือและลูกแอปเปิ้ลให้สัมพันธ์กันตามความ ต้องการของตนเองได้

เกี่ยวกับการวาดรูปคน เด็กในขั้นนี้เน้นเรื่องเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และ รายละเอียด แต่ยังไม่มีความคิดรวบยอดในสิ่งที่เห็นอย่างถูกต้อง เช่น เด็กจะยังไม่วาดรูป เสื้อผ้าที่มีรอยพับหรือรอยย่นและการเคลื่อนไหวของเสื้อผ้า เมื่อร่างกายเคลื่อนไหว ภาพที่ ปรากฏจึงไม่ใช่สิ่งที่เด็กถ่ายทอดออกมาจากภาพที่สายตาสังเกตเห็น แต่จะเป็นลักษณะเค้า โครงของสิ่งที่เขามองเห็นเสียมากกว่า เราจะพบว่าเด็กได้รับความรู้สึกในเรื่องของ รายละเอียด แต่จะไม่มีความรู้สึกในเรื่องของอากัปกริยา การแสดงรูปร่างลักษณะมนุษย์ใน ภาพวาดของเด็กกลุ่มนี้จะมีลักษณะแข็งกระด้าง หรือมีท่าทางแข็งกว่าความเป็นจริงมาก แต่ ทุกส่วนของภาพเมื่อแยกออกต่างหากจะยังคงความหมายอยู่ตามเดิมซึ่งเป็นลักษณะ เส้นที่วาด ตามความเป็นจริง

ในการใช้ช่องไฟ เด็กเริ่มพบว่ามียุทธศาสตร์ (plane) ซึ่งมีความหมาย และความสำคัญมากกว่าเส้นฐาน แต่เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ เด็กรู้ว่าต้นไม้ขึ้นจากพื้นดิน และท้องฟ้าก็ไม่ได้อยู่ต่างหากสูงไปกว่าทุกสิ่งทุกอย่างดังเช่นที่เด็ก เคยเขียนไว้ขีดขอบกระดาษ ด้านบน ความจริงท้องฟ้าครอบคลุมลงมาจนถึงพื้นดิน ต้นไม้ และสิ่งต่าง ๆ อาจอยู่เหนือม บังท้องฟ้าบางส่วนได้ ความคิดรวบยอดในเรื่องเหล่านี้เป็นขั้นแรกของการพัฒนาการทางการรับรู้ ทางจักษุประสาท ซึ่งจะนำไปสู่การวาดแบบสามมิติในโอกาสต่อไป การจัดระยะวัตถุให้มี ความสัมพันธ์กันและทัศนคติที่ถือตน เป็นใหญ่นั้น เป็นเรื่องที่สำคัญมากในระยะนี้ การขาดความ

ร่วมมือกับผู้ใหญ่และความประสงค์ที่จะปฏิบัติคน เช่นผู้ใหญ่ก่อให้เกิดความสนใจ ยิ่งถ้าพ่อแม่เข้าใจเด็กผิบบ่อย ๆ เด็กจะเกิดความคับข้องใจและรู้สึกถดถอย (withdraw) ได้ ความรู้สึกนี้จะแสดงออกในการวาดภาพโดยเด็กไม่สามารถจัดระยะระหว่างวัตถุให้มีความสัมพันธ์กันได้ และถ้าเด็กมีความรู้สึก เช่นนี้นานเท่าใดการแสดงออกแบบนี้ก็ยาวนานไปได้เท่านั้น

การใช้สีของเด็กในพัฒนาการขั้นนี้จะเริ่ม เปลี่ยนจากการใช้สีวัตถุแบบแข็งกระด้าง มาเป็นการใช้สีที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของคนหรือตามสภาพของวัตถุ แต่เด็กยังไม่สามารถจะชี้หรือบอกผลที่เปลี่ยนแปลงไปของสีที่มีแสงและเงา สำหรับการออกแบบ เนื่องจากเด็กวัยนี้สนใจ เรื่องการแต่งกาย และแสดงความแตกต่างระหว่างเพศใน เรื่องแบบของเสื้อผ้าซึ่งนำไปสู่การตกแต่งออกแบบ เครื่องแต่งกาย ในระยะนี้ถ้าเด็กมีประสบการณ์มาก ๆ ได้สังเกตรูปแบบต่าง ๆ ในธรรมชาติและรู้จักหน้าที่ของวัตถุต่าง ๆ แล้วเด็กจะมีพัฒนาการทางการออกแบบได้ดี

ลักษณะภาพวาดของเด็กในขั้นนี้ โดยทั่วไปจะสังเกตได้จากส่วนประกอบในภาพ ได้ดังนี้

ก. การวาดรูปคน เด็กจะใช้เส้นอื่น ๆ เพิ่มเติมจากเส้นและรูปทางเรขาคณิต ซึ่งใกล้เคียงความเป็นจริง เน้นความแตกต่างระหว่างเพศโดยเฉพาะ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย แบบหมตามความนิยมของแต่ละเพศ และย้ำในรายละเอียดอื่น ๆ อีก มีท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกายซึ่งแข็งกระด้างผิดธรรมชาติ

ข. การใช้ช่องไฟ มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้เส้นฐาน เด็กเขียนบางสิ่งบางอย่างเพิ่มเติมลงในช่องว่างระหว่างเส้นฐาน เด็กพบว่ามียี่พื้นราบ (plane) ซึ่งมีความหมายและความสำคัญมากกว่าเส้นฐาน แต่เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ เพียงแต่เด็กรู้ว่าต้นไม้ขึ้นจากพื้นดิน ท้องฟ้าคลุมลงมาถึงพื้นดิน มีการเหลื่อมบังกันระหว่างสิ่งที่วาดขึ้น เช่น ต้นไม้ อาคารบ้านเรือน และสิ่งต่าง ๆ บางส่วนของท้องฟ้า เด็กไม่สามารถจัดระยะระหว่างวัตถุให้มีความสัมพันธ์กันได้

ค. การใช้สี เด็กจะเปลี่ยนจากการใช้สีหนึ่งสำหรับวัตถุอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ มาเป็นการใช้สีตามความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และประสบการณ์ของคนหรือตามสภาพของวัตถุ

ง. การออกแบบ เริ่มรู้จักการตกแต่งและใช้สิ่งต่าง ๆ ตามหน้าที่ของ
สิ่งนั้น ๆ เช่น แบบของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ลวดลายของม่านระบายขอบประตุนหน้าต่าง
แบบของเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น

5. ขั้นการวาดภาพเลียนธรรมชาติ (The Pseudo-Naturalistic Stage)
ขั้นนี้เด็กมีอายุประมาณ 12 - 14 ปี เป็นระยะที่จะเข้าสู่วัยรุ่น เด็กในวัยนี้จะมีความรู้สึกต่อ
ประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์ต่างกัน แบ่งได้เป็น 2 พวก คือ

1) พวกทำตามเห็น (visually minded) เด็กพวกนี้มีการกระทำทาง
การสร้างสรรค์ทางจักษุสัมผัส เป็นคนช่างสังเกต เอาใจใส่ในความแตกต่างของสีแสงและเงา
ตลอดจนสภาพของดินฟ้าอากาศทั้งระยะใกล้ไกล ชอบเขียนภาพแสดงให้เห็นสิ่งแวดล้อมเป็น
ส่วนใหญ่ โดยเขียนในแบบที่ตนเป็นผู้ดูงานของตน และเขียนภาพคนได้ใกล้เคียงความจริง ซึ่ง
เกิดจากความสังเกต เช่น เสื้อผ้ามีรอยยับย่น หรือเป็นกิลิปในส่วนต่าง ๆ และมีแสงเงา
ตามท่าทางของผู้สวมใส่ที่อยู่ในอิริยาบถต่าง ๆ เด็กจะแสดงเสื้อผ้าให้เห็นว่าเป็นผู้หญิงหรือ
ผู้ชาย สิ่งสำคัญในการเขียนรูปคนอีกอย่างก็คือเด็กจะแสดงข้อต่อของคน ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กเพิ่ง
ค้นพบ ในระยะท้ายของพัฒนาการขั้นนี้เด็กจะเพิ่มรายละเอียดมากขึ้น เป็นเพราะเด็กอาจ
สังเกตได้ว่าเสื้อผ้าที่สวมใส่นั้น เปลี่ยนไปตามลักษณะเคลื่อนไหวของร่างกาย เด็กจะสนใจ
เอาใจใส่ต่อลักษณะที่ปรากฏภายนอก และพยายามแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น

การใช้ช่องไฟ เด็กเริ่มรู้จักเส้นระดับและแสดงระยะใกล้ไกล และ
ช่องไฟในลักษณะที่เป็นสามมิติ โดยการแสดงให้เห็นว่าใกล้ไกลต่างกัน โดยลดขนาดวัตถุให้
เล็กลงตามระยะ เขียนแสงและเงาตามที่เห็น มิได้เป็นไปตามหลักวิทยาศาสตร์ ในวัยนี้
เด็กมีพัฒนาการ เกี่ยวกับความเข้าใจระยะระหว่างวัตถุได้จึงสามารถวัดความสัมพันธ์ของระยะ
วัตถุในภาพได้

เด็กพวกทำตามเห็น (visually minded) มีความคิดรวบยอดใน
ทางจักษุสัมผัส เกี่ยวกับสีว่าขอมเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะการณภายนอก เช่น สี ๆ เดียวกัน
ขอมค้างกันเมื่ออยู่ในที่มืดและมีแสงสว่าง การสะท้อนของสีที่อยู่รอบ ๆ ทำให้สีที่อยู่ตรงกลาง
ดูเหมือนสีเปลี่ยนไป สีในระยะใกล้ไม่เหมือนกับสีเดียวกันที่อยู่ไกลกว่า สีในวันมีครึ้มไม่เหมือน
กับสีในวันแจ่มใส เป็นต้น เด็กจะปรับสีในภาพวาดให้เข้ากับความรู้สึกของคนตามที่เห็นมา

สำหรับการออกแบบ เด็กมีความ เข้าใจในการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่ง ทางความสวยงาม และหน้าที่ของการใช้ประโยชน์ เช่น ภาพที่แสดงถึงการจัดมริเวณบ้าน ห้องรับแขก แบบบ้าน แบบของชุดเครื่องเรือน เป็นต้น แต่เด็กพวกนี้ก็ยังไม่เข้าใจวิธีการออกแบบอย่างจริงจัง

2) พวกทำตามคิด (non-visually minded) เป็นพวกที่ถือว่าความรู้สึก นึกคิดของ เขามีความสำคัญในการแสดงออก เป็นอย่างยิ่ง งานของเด็กจึงแสดงให้เห็นความ สัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของ เขากับสิ่งแวดล้อม เป็นสำคัญ มีความรู้สึกว่าคุณเอง เป็นนักแสดงออก (expressionist) เขียนภาพด้วยความรู้สึกนำตัวเอง เข้าไปเกี่ยวข้องกับว่าตนร่วม อยู่ในภาพนั้นด้วย สนใจในรายละเอียดที่จำเป็น เท่านั้น การแสดงออกของเด็กพวกนี้ยัง เน้น ส่วนสำคัญอย่าง เกินความจริงอยู่ ขอบวาดภาพ เกี่ยวกับตนเองและความรู้สึกทางร่างกายมากกว่าคุณลักษณะภายนอกที่มองเห็น งานสร้างสรรค์ของเขาจะเป็นไปตามการแสดงออกทางศิลปะ เด็กจะชอบวาดรูปคนและแสดงออกซึ่งอารมณ์ของภาพนั้น

การใช้ช่องไฟ สำหรับ เด็กพวกนี้จะมีความสำคัญก็ต่อ เมื่อมีความจำเป็น ต่อการแสดงออกของตน ในบางครั้งจะ เห็นว่ามีการกลับมาใช้ เส้นฐานอีกแต่มิได้ใช้ในความ หมายแบบเดิม เป็นการ ใช้เพื่อ เป็นสื่อในการวางระยะช่องว่าง การใช้เส้นฐานในแง่นี้เป็น การแสดงออกด้วยความรู้สึกนึกคิดที่สูงขึ้นไป นอกจากนี้ เด็กจะมีพัฒนาการเกี่ยวกับความ เข้าใจ ระยะระหว่างวัตถุได้ดี จึงสามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุในภาพได้

เด็กพวกทำตามคิด (non-visually minded) ชอบใช้สีตามความ รู้สึกนึกคิดของตนจึงทำให้การใช้สีสัมพันธ์กับ เรื่องของภาพไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ในการ ออกแบบก็มีความ เข้าใจในการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่ง ตามการใช้ประโยชน์ และถ้า ไม่สนใจหน้าที่ของการใช้ประโยชน์ก็สนใจไปในทางค่านที่ทำให้เกิดอารมณ์ แต่เด็กพวกนี้ก็ยังไม่เข้าใจวิธีการออกแบบอย่างจริงจัง

ตามที่กล่าวมานี้ เราอาจ เห็นความแตกต่างของเด็กสองพวกได้ง่ายในการ สังเกตภาพวาดของเด็ก กล่าวคือ พวกทำตามเห็น (visually minded) ชอบวาดรูป ทิวทัศน์และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ด้วยความรู้สึกว่าคุณเป็นผู้ดู แต่พวกทำตามคิด (non-visually minded) ชอบวาดรูปตัวคน และ เขียนสิ่งแวดล้อม เมื่อมีความรู้สึกว่าคุณนั้นมีความสำคัญ เท่านั้น

ลักษณะภาพวาดของเด็กในชั้นนี้ โดยทั่วไปจะสังเกตได้จากส่วนประกอบในภาพ ได้ดังนี้

ก. การวาดรูปคน ใช้เส้นตามความเป็นจริงของรูปร่างและมีสัดส่วนของร่างกายถูกต้องมากขึ้น มีข้อต่อระหว่างส่วนประกอบ เช่น ที่ไหล่ ข้อศอก หัวเข่า เป็นต้น เน้นท่าทางการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ซึ่งเหมือนความเป็นจริง มีรอยย่น รอยพับของเสื้อผ้าตามอาการเคลื่อนไหว สำหรับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายจะเขียนเพียงให้รู้ได้ว่าเป็นเสื้อไหนเท่านั้น และพวกเขาทำตามคิด (non-visually minded) มักจะวาดเน้นในส่วนที่สำคัญอย่างเกินความจริง

ข. การใช้ช่องไฟ พวกเขาทำตามเห็น (visually minded) เริ่มรู้จักใช้เส้นระดับและแสดงระยะใกล้ไกล และช่องไฟในลักษณะที่เป็นสามมิติแสดงออกโดยลดขนาดวัตถุให้เล็กลงตามระยะ เขียนแสงและเงาตามที่เห็น ส่วนพวกเขาทำตามคิด (non-visually minded) อาจใช้เส้นฐานในลักษณะการแสดงออกด้วยความรู้สึกนึกคิดที่สูงขึ้นไป แต่ทั้งสองพวกเขาสามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุในภาพได้

ค. การใช้สี พวกเขาทำตามเห็น (visually minded) ปรับสีให้เข้ากับธรรมชาติตามลำดับระยะทางและตามความรู้สึก ส่วนพวกเขาทำตามคิด (non-visually minded) ใช้สีสัมพันธ์กับอารมณ์ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ

ง. การออกแบบ รู้จักการออกแบบในการจัดหรือตกแต่งทางความสวยงามและหน้าที่ของการใช้ประโยชน์ เช่น ภาพที่แสดงถึงการจัดบริเวณบ้าน ห้องรับแขก แบบบ้าน แบบของชุดเครื่องเรือน เป็นต้น

แบบตรวจขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพ ขั้นที่สอง

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สองของเด็กอายุ 4-7 ปี ตาม เกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวน เฟลด์	ลักษณะการวาดภาพของนักเรียน			
	มี			ไม่มี
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
<u>การวาดรูปคน</u> 1. ใช้วงกลม เป็นสัญลักษณ์ของหัว 2. มีเส้นยาว เป็นแขน ขา *3. อาจมีลำตัว หน้าตา <u>การใช้ช่องไฟ</u> 1. ไม่มีระเบียบ 2. ไม่ได้ใช้ช่องไฟที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ <u>การใช้สี</u> 1. ใช้สีที่สะกดตา 2. ใช้สีไม่สัมพันธ์กับความเป็นจริง *3. อาจใช้สีที่ตรงกับความเป็นจริง <u>การออกแบบ</u> ไม่มีการออกแบบ เขียนรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ (เช่น ออกแบบตุ๊กตาง่าย เสื้อผ้า เครื่องใช้ ทรงผม ฯลฯ) <u>ลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏ</u> การวาดรูปคน 1. .... 2. .... การใช้ช่องไฟ 1. .... 2.				

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สองของเด็กอายุ 4-7 ปี ตาม เกณฑ์ของวิก เดอร์ โลเวน เฟลด์	
การใช้สี 1. .... 2. .... การออกแนว 1. .... 2. .... <u>หมายเหตุ</u> * หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้	

แบบตรวจชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพ ชั้นที่สาม

ชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพชั้นที่สามของเด็กอายุ 7-9 ปี ตาม เกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์	ลักษณะการวาดภาพของนักเรียน			
	มี			ไม่มี
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
<u>การวาดรูปคน</u> 1. ใช้เส้นและรูปท่างเรขาคณิต เป็นสัญลักษณ์แทนส่วนต่าง ๆ (เส้นคิ่ง เส้นเอียง รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม ฯลฯ) 2. ย้ำให้เห็นส่วนที่สำคัญโดยเขียนให้มีขนาดใหญ่โตเกินขนาดหรือ เน้นส่วนนั้นให้เด่นชัด หรืออาจจะไม่เขียนภาพหรือคิดส่วนที่เห็นว่าไม่สำคัญทิ้งเสีย 3. อาจ เขียนแสดง เสื้อผ้า <u>การใช้ช่องไฟ</u> 1. ใช้เส้นฐาน ซึ่งอาจจะมีทั้งนอน เอียงขึ้น หรืออาจใช้ขอบกระดาษกลางแทน เส้นฐาน 2. เขียนทุกสิ่งทุกอย่างที่สัมพันธ์กันลงบน เส้นฐานในลักษณะค้ำได้ฉาก 3. ยังจัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กันไม่ได้ * 4. อาจ เขียนภาพแบบทับกลาง หรือภาพแบบมองทะลุเห็นภายใน <u>การใช้สี</u> 1. ใช้สีตรงตามวัตถุ 2. ใช้สีในการระบายวัตถุชนิดเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์อย่างไร * 3. อาจ ใช้สีแตกต่างกันในการระบายวัตถุชนิดเดียวกันที่อยู่ในสภาพการณ์ต่างกัน * 4. อาจ ใช้สีตามใจชอบ				

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สามของเด็กอายุ 7-9 ปี ตามเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์	ลักษณะการวาดภาพของนักเรียน			
	มี			ไม่มี
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
<u>การออกแบบ</u> ไม่มีการออกแบบเขียนรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ (เช่น ออกแบบตกแต่งเสื้อผ้า เครื่องใช้ ทรงผม ฯลฯ) <u>ลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏ</u> การวาดรูปคน 1. .... 2. .... การใช้ช่องไฟ 1. .... 2. .... การใช้สี 1. .... 2. .... การออกแบบ 1. .... 2. .... <u>หมายเหตุ</u> * หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้				

แบบตรวจชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพ ชั้นที่สี่

ชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพชั้นที่สี่ของเด็กอายุ 9-12 ปี ตามเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์	ลักษณะการวาดภาพของนักเรียน			
	มี			ไม่มี
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
<u>การวาดรูปคน</u> 1. ใช้เส้นอื่น ๆ เพิ่มเติมจากเส้นและรูปทางเรขาคณิต (เช่น เส้นหยัก เส้นคด ฯลฯ) โกล้เคียงความเป็นจริง 2. เน้นความแตกต่างระหว่างเพศโดยเฉพาะเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย แขนงผม 3. ท่าทางหรือการเคลื่อนไหวของร่างกายแข็งกระด้าง ผิดธรรมชาติ <u>การใช้ช่องไฟ</u> 1. วาดภาพมันพื้นราบได้ (ไม่เขียนเฉพาะบนเส้นฐาน) 2. มีการเหลื่อมบังกันระหว่างสิ่งที่วาดขึ้น 3. ระยะระหว่างวัตถุที่วาดยังไม่มีความสัมพันธ์กัน <u>การใช้สี</u> ใช้สีที่สัมพันธ์กับเรื่องที่แสดงในภาพ หรือคาบสมุทรของวัตถุ <u>การออกแบบ</u> มีการออกแบบเขียนรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ที่วาดตามความเหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้น ๆ (เช่น ออกแบบ ตกแต่งเสื้อผ้า เครื่องใช้ ทรงผม ฯลฯ) <u>ลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏ</u> การวาดรูปคน 1. .... 2.				

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สี่ของเด็กอายุ 9-12 ปี ตามเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์	
การใช้ช่องไฟ 1. .... 2. .... การใช้สี 1. .... 2. .... การออกแบบ 1. .... 2.	

แบบตรวจขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพ ขั้นที่ห้า

(แบบแบ่งประเภทของเด็กจากลักษณะภาพ)

ลักษณะภาพของเด็กพวกทำตามเห็น (visually minded)	ลักษณะภาพของเด็กพวกทำตามคิด (non-visually minded)
- วาดภาพเกี่ยวกับทิวทัศน์หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ - วาดภาพได้ใกล้เคียงความจริงตามธรรมชาติ - มีรายละเอียดของภาพมาก	- วาดภาพเกี่ยวกับตัวคนหรือสิ่งแวดล้อมที่เห็นว่าสำคัญ - เน้นส่วนสำคัญจนเกินความเป็นจริง - มีรายละเอียดของภาพน้อย

แบบตรวจขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพ ชั้นที่ห้า แบบ ก.

พวกทำคาม เห็น (visually minded)

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพชั้นที่ห้าของเด็กอายุ 12-14 ปี คาม เกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวน เฟลด์	ลักษณะการวาดภาพของนักเรียน			
	มี			ไม่มี
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
<u>การวาดรูปคน</u> - ใช้เส้นเขียนรูปร่างตรงตามความเป็นจริง - มีส่วนสัดของร่างกายเหมือนจริง - มีข้อต่อระหว่างส่วนประกอบของร่างกาย - มีท่าทาง การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามความเป็นจริง - มีรอยย่น รอยพับของเสื้อผ้าตามอาการเคลื่อนไหว <u>การใช้ช่องไฟ</u> - สามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุในภาพได้ - รู้จักใช้ช่องไฟในลักษณะที่เป็นสามมิติ แสดงออกโดยลดขนาดของวัตถุตามระยะใกล้ไกล เขียนแสงและเงาตามที่เห็น - รู้จักใช้เส้นระดับ <u>การใช้สี</u> ใช้สีเข้ากับธรรมชาติตามลำดับระยะทางและตามความรู้สึก <u>การออกแบบ</u> มีการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของภาพเหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้นทางการใช้ประโยชน์และสวยงามด้วย				

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่ห้าของเด็กอายุ 12-14 ปี ความ เกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์	
<u>ลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏ</u> การวาดรูปคน 1. .... 2. .... การใช้ช่องไฟ 1. .... 2. .... การใช้สี 1. .... 2. .... การออกแบบ 1. .... 2.	

แบบตรวจขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพ ชั้นที่ห้า แบบ ข.

พวกทำตามคิด (non-visually minded)

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพชั้นที่ห้าของเด็กอายุ 12-14 ปี ตามเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์	ลักษณะการวาดภาพของนักเรียน			
	มี			ไม่มี
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
<u>การวาดรูปคน</u> 1. วาดส่วนสำคัญของภาพ เกินความจริง 2. ใช้เส้นเขียนรูปร่างตรงตามความเป็นจริง 3. มีส่วนลัดของร่างกาย เหมือนจริง 4. มีข้อต่อระหว่างส่วนประกอบของร่างกาย 5. มีท่าทางการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตามความเป็นจริง 6. มีรอยย่น รอยพับของเสื้อผ้าตามอาการเคลื่อนไหว <u>การใช้ช่องไฟ</u> 1. สามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุในภาพได้ *2. อาจใช้เส้นฐานในลักษณะการแสดงออกด้วยความรู้สึกนึกคิดที่สูงขึ้นไป <u>การใช้สี</u> ใช้สีสัมพันธ์กับ เรื่องของภาพไม่เป็นไปตามธรรมชาติ <u>การออกแบบ</u> มีการออกแบบทางการจัดหรือตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของภาพ เหมาะสมกับลักษณะของสิ่งนั้นทางการใช้ประโยชน์และ สวยงามด้วย				

ขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่ห้าของเด็กอายุ 12-14 ปี ตามเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวน เฟลด์	
<u>ลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏ</u> การวาดรูปคน 1. .... 2. .... การใช้ช่องไฟ 1. .... 2. .... การใช้สี 1. .... 2. .... การออกแบบ 1. .... 2. .... <u>หมายเหตุ</u> * หมายถึง อาจมีหรือไม่มีก็ได้	

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนในชั้นพัฒนาการต่าง ๆ

ผลงานของนักเรียนกลุ่มอายุ 6/1 - 7/0 ปี ในชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สอง

ไม่มีคำกว่าเกณฑ์

ไม่มีคำกว่าเกณฑ์

ตรงตาม เกณฑ์

ตรงตาม เกณฑ์

เกิน เกณฑ์

เกิน เกณฑ์

ผลงานของนักเรียนกลุ่มอายุ 7/1 - 9/0 ปี ในชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สาม

ต่ำกว่า เกณฑ์

ต่ำกว่า เกณฑ์

ตรงตาม เกณฑ์

ตรงตาม เกณฑ์

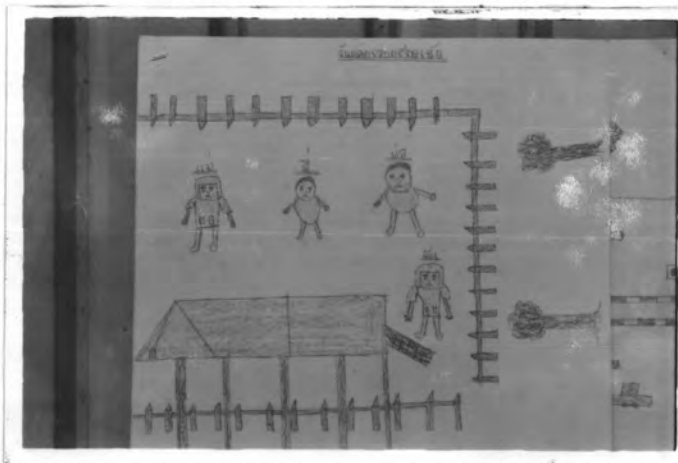

เกิน เกณฑ์

เกิน เกณฑ์

ผลงานของนักเรียนกลุ่มอายุ 9/1 - 12/0 ปี ในชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่สี่

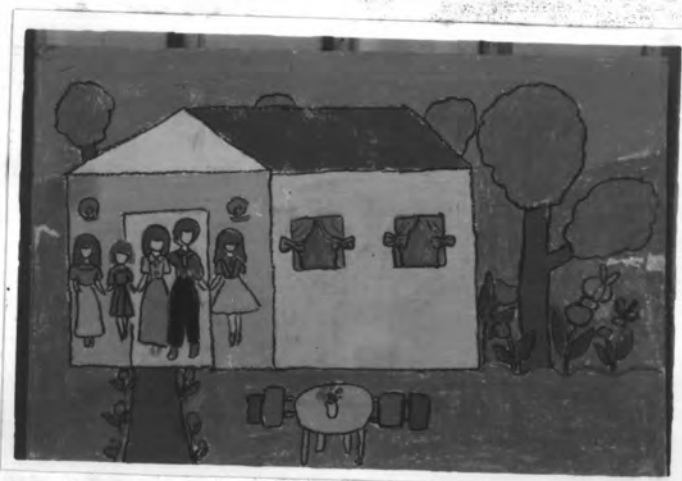
ต่ำกว่าเกณฑ์

ต่ำกว่าเกณฑ์

ตรงตาม เกณฑ์

ตรงตาม เกณฑ์

เกิน เกณฑ์

เกิน เกณฑ์

ผลงานของนักเรียนกลุ่มอายุ 12/1 - 14/0 ปี ในชั้นพัฒนาการทางการวาดภาพขั้นที่ห้า

ต่ำกว่าเกณฑ์

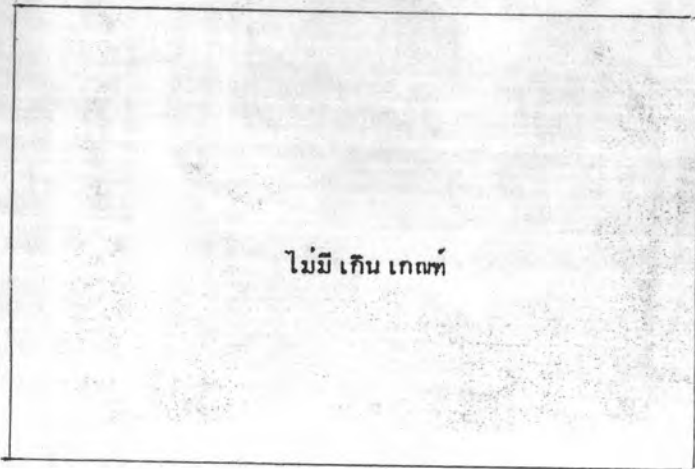
ต่ำกว่าเกณฑ์

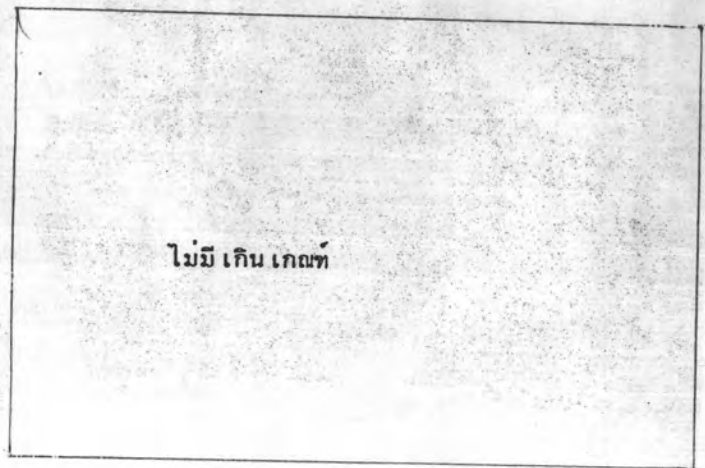
ตรงตาม เกณฑ์
(พวกเขาทำตาม เห็น)

ตรงตาม เกณฑ์
(พวกเขาทำตามคิด)

ไม่มี เกิน เกณฑ์

ไม่มี เกิน เกณฑ์

ประวัติผู้เขียน

นางสาวสมสมร ภูประกร เกิดวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2504 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2526 และเข้าศึกษาต่อปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2528 สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบัน เป็นอาจารย์แผนกประถมศึกษา โรงเรียนจิตรลดา

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2,000 บาท

